

OPINIÓ > OPINIÓ CONTUNDENT

Transició energètica democràtica

VilaWeb publica una sèrie d'articles sobre com afrontar la plena transició energètica, en els quals vol donar veu als diversos sectors implicats en aquesta transformació tan necessària

Per: [Sergi Saladié Gil](#)

🕒 25.09.2020 21:50

Sense mode zen Favorit

La transició energètica és aquí i no se'n mourà. I serà per força descentralitzada, rendible, democràtica, neta i eficient. Tornarem als orígens de l'electrificació, en què cada territori o comunitat es generava la seva energia, ara només amb renovables. I, gràcies a l'autosuficiència connectada, compartirem excedents i dèficits amb els sistemes veïns. Això és vàlid per a totes les escales: des d'un edifici fins a barris, municipis i comarques. Ja ho fan així comunitats de tot el món, com ara la de l'illa danesa de Samsø (4.000 habitants) que fa més de deu anys que ha assolit la plena sobirania en electricitat i calefacció, amb un projecte comunitari (11 aerogeneradors d'1 MW cadascun, 4 plantes de biomassa i 2.500 metres quadrats de plaques fotovoltaïques); tot plegat fa que 'exportin més electricitat que no patates', tal com diuen entusiàsticament a l'illa patatera.

En vista d'aquesta transició, l'oligopoli elèctric –i energètic, en general– i els lloctinents que els volen aplanar la feina a l'àmbit territorial, estan neguitosos. Per això forcen governs com el català a aprovar decrets només pensats per continuar enriquint-se a càrrec dels ciutadans. Volen provar d'instal·lar el màxim nombre de megawatts eòlics i solars possibles amb les mínimes traves possibles, abans els ciutadans no agafem les regnes de la transició i se'ls enfonsi el negoci. Segons estudis de [l'Institut Català d'Energia \(ICAEN\)](#), cobrint les teulades útils (aquelles que per orientació ho permetrien) de Catalunya amb plaques fotovoltaïques s'aconseguiria el 50% de la demanda elèctrica. Dades demolidores que es volen amagar pel potencial transformador i democratitzador que representen. L'energia renovable flueix a qualsevol racó del planeta, i és absurd voler centralitzar-la i cobrar-la. I l'oligopoli ho sap.

Per què cadascun dels municipis i comarques no han pogut fins ara arribar a ser autosuficients en un període breu amb projectes autogestionats pels habitants de cada territori? Doncs, a banda d'una evident manca de consciència col·lectiva, bàsicament per un conjunt de normatives i sistemes fiscals que fins ara només han estat pensats per potenciar el model centralitzat, oligopòlic, extractivista i, fins i tot, extorquidor (en el cas de l'energia eòlica, amb convenis il·legals, moviments d'aerogeneradors als límits municipals quan un ajuntament no és receptiu, expropiacions forçoses per un suposat interès general de projectes que es revenen per quantitats milionàries abans d'executar-se...). Tot plegat ha afavorit sobretot la construcció de grans centrals eòliques controlades per grans empreses, concentrades en uns pocs territoris, acaparades per unes poques empreses, que menystenen els territoris furtant-los un recurs en canvi de molles i que no han pas capgirat els processos de despoblament. A més, són projectes d'escassa o nul·la sensibilitat vers els sistemes naturals i el paisatge.

Si parlem d'energia eòlica, avui a l'estat espanyol el 65% de les centrals són a les mans de sis empreses de l'oligopoli (Iberdrola, Acciona, EDP, Endesa...) i amb una tendència creixent a acaparar projectes. Com deia el difunt Hermann Scheer (diputat de l'SPD alemany), 'ara l'oligopoli pretén introduir la generació d'energia renovable en el vell esquema centralitzat de l'energia fòssil. En comptes de pous de petroli, ara planten molins i plaques i controlen la generació, la xarxa i la venda'.

A Catalunya, la majoria de centrals eòliques són concentrades a les comarques de l'Ebre, on els han imposat el 40% de tota la potència eòlica. La Terra Alta tota sola té el 25% de les centrals eòliques de Catalunya. Són comarques amb una demanda elèctrica que no arriba ni al 5% del total de Catalunya. És, doncs, una electricitat que les empreses exporten allà on els convé amb la consegüent construcció de noves línies d'alta tensió i les inevitables pèrdues per transport que això implica.

Les empreses eòliques extreuen un recurs territorial com el vent, en canvi de només el 3,4% de la facturació, i això anant molt bé, tenint en compte que un 1,5% prové de convenis signats entre empreses i ajuntaments que no sempre es compleixen o són clarament il·legals. L'impacte laboral als municipis amb centrals eòliques és pràcticament nul: uns 0,02 llocs de feina per MW instal·lat entre els treballadors fixos d'aquestes empreses empadronats als municipis. Això vol dir que el percentatge de treballadors a les centrals eòliques que hi ha empadronats als municipis només és el 0,7% sobre el total d'ocupats. El lector que vulgui aprofundir aquestes qüestions socioeconòmiques pot consultar l'estudi que vaig publicar el 2012 ([l'Impacte econòmic de les centrals eòliques en els pressupostos municipals a Catalunya](#)).

Les centrals eòliques, doncs, no han contribuït al desenvolupament socioeconòmic dels indrets on s'han instal·lat, com tampoc a corregir el despoblament d'aquests municipis. Segons dades d'investigacions que desenvolupo actualment, entre el 2008 i el 2018 el 80% (31 de 39) dels municipis eòlics de Catalunya han perdut població, concretament el 7%. Però és que em trobo dades que indiquen una clara correlació entre més densitat eòlica i més pèrdua de població: és a dir, que l'energia eòlica no contribueix a fixar població al territori, ans al contrari, la gent se'n continua anant d'aquests municipis.

El model eòlic imposat fins ara a Catalunya ha menystingut els sistemes naturals i el paisatge. És habitual que moltes de les centrals eòliques s'hagin instal·lat en espais amb una gran vàlua natural, fins i tot dins espais protegits pel Pla d'Espais d'Interès Natural, en espais que actuen com a connectors ecològics o en espais amb un gran valor paisatgístic. El model eòlic centralitzat no deixa de ser una activitat industrial que s'ha imposat a cop de decret sobre espais agraris o naturals sense una planificació correcta.

El decret llei 16/2019 de mesures urgents per a l'emergència climàtica i l'impuls a les energies renovables, aprovat pel govern català (JxCat i ERC) i convalidat pel Parlament de Catalunya (només la CUP hi va votar en contra) no corregeix cap ni un d'aquests impactes, ans al contrari. D'entrada, el decret no concreta reglamentàriament dos preceptes legals establerts a la llei 16/2017, del primer d'agost, sobre canvi climàtic: la necessitat que la implantació d'energia eòlica es faci minimitzant l'ocupació del territori i aprofitant espais ja alterats per l'activitat humana i la prioritització de la producció elèctrica d'origen renovable propera als centres de consum. Permet, doncs, que continuï la concentració territorial d'energia eòlica en uns pocs territoris i aprofundint el desequilibri territorial. Amb tots els projectes que hi ha ara mateix sobre la taula, les Terres de l'Ebre continuarien essent l'àmbit territorial amb més centrals eòliques instal·lades i apareixerien noves concentracions territorials entorn del nus comarcal de la Segarra – Anoia – Conca de Barberà.

El decret llei 16/2019 és poc precís en relació amb els criteris d'implantació territorial de l'energia eòlica, perquè només introdueix un criteri clar d'exclusió de l'energia eòlica en els espais que formen part de la ZEPA (que gairebé equival als espais naturals

èoliques. Cap concretió. A més, el decret net es desenvolupa sense el pla territorial sectorial corresponent que, tot i que és esmentat en el text normatiu, no ha estat aprovat. Una anomalia en el procés d'ordenació territorial, perquè no es pot passar de la llei al projecte sense els plans territorials preceptius.

El decret llei també deixa desprotegits els municipis, perquè no concreta el model de gestió amb què han de participar en la presa de decisions, i, fins i tot, passa per alt el planejament urbanístic llimant la sobirania municipal i permetent la instal·lació d'aerogeneradors en indrets que els POUM preserven pel valor forestal, natural o paisatgístic. Fan fer un planejament urbanístic als municipis, sovint costós econòmicament i temporal, que pot acabar essent paper mullat.

Al decret llei, tampoc no s'hi estableixen mesures per a prioritzar la generació descentralitzada enfront de les grans centrals èoliques o fotovoltaïques. Malgrat això, com deia al començament, la transició energètica ja és aquí de manera implacable i imparabile. Segons l'ICAEN, Catalunya ja té 4.474 instal·lacions fotovoltaïques d'autoconsum, és a dir, 55,85 MW de potència. De moment, són dades modestes si tenim en compte que el total de potència elèctrica a Catalunya és de gairebé 12.000 MW, però van creixent de manera molt important. D'ençà de l'any 2019 cada trimestre s'ha activat un 52% més d'equips d'autoconsum que el trimestre anterior, i entre l'abril i el juny del 2020, en ple confinament, s'han instal·lat 1.457 nous punts d'autoconsum fotovoltaic, amb una potència de 12,06 MW. Aquesta és la transició energètica que cal continuar impulsant amb projectes particulars i comunitaris que aprofitin els recursos renovables com el vent i el sol al servei dels ciutadans, i que fins i tot poden arribar a ser entesos, com a Samsø, com a 'collites' del territori. Però cal establir mesures fiscals per estimular encara més aquesta descentralització i derivar a aquests projectes les ajudes públiques que actualment rep l'oligopoli. I cal, sobretot, el canvi de consciència col·lectiu per entendre que tenim a les nostres mans la possibilitat de fer aquesta transició. Parafraçant Fuster, tota política (energètica) que no fem nosaltres serà feta contra nosaltres.

Sergi Saladié Gil. Geògraf. Professor associat al Departament de Geografia de la Universitat Rovira i Virgili. Ex-diputat de la CUP al Parlament de Catalunya (2015-2017).

Debat VilaWeb: [Transició energètica](#) [energia eòlica](#) [Energia solar](#) [energies renovables](#)

Comentaris

Els subscriptors de VilaWeb poden comentar aquesta notícia, o bé llegir els comentaris que hi han fet els altres subscriptors i debatre-la amb ells, [clicant ací](#).

Si encara no sou subscriptors, us en podeu fer [clicant ací](#).

 Comparteix a Facebook

Comparteix a Twitter

Les notícies de VilaWeb al teu correu

Subscriure-m'hi

Àlex Arenas: 'Si Madrid no pren accions ens enfrontem al

El rei i els jutges es descaren i la crisi a Espanya es fa monumental

Diana Riba: 'Indults? Com a familiar, la primera reacció no és de felicitat'

La justícia avala el màxim de sis persones per a reunions a Catalunya i

Madrid, novament

26 · 09 · 2020

Hola Montserrat

[País](#)

[Opinió](#)

[Món](#)

[Societat](#)

[Cultura](#)

[Economia](#)

[Ciència](#)

[TV](#)

[Blocs](#)

[Locals](#)

[Publicacions](#)